

CONTENT AND DEFINITION OF THE CONCEPT OF “EQUIVALENCE”

The comparison of texts in different languages inevitably involves a theory of equivalence. Equivalence can be said to be the central issue in translation although its definition, relevance, and applicability within the field of translation theory have caused heated controversy, and many different theories of the concept of equivalence have been elaborated within this field in the past fifty years. The aim of this article is to review the theory of equivalence as interpreted by some of the most innovative theorists in this field – Albrecht, Nida, Jäger and finally Baker.

Key words: translation, equivalence, definition, adequacy.

Стаття надійшла до редакції 21.02.2017

УДК 811.111

Дере’янюк О.А., к. філол. н., доц.
Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника,
м. Івано-Франківськ
Тронь А.А., к. філол. н., доц.
Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника,
м. Івано-Франківськ

ВИРАЖЕННЯ СЕМЕЛЬФАКТИВНОСТІ ТА МУЛЬТИПЛІКАТИВНОСТІ ЗАСОБАМИ СТАЛИХ ДІЄСЛІВНО-СУБСТАНТИВНИХ СПОЛУЧЕНЬ ТИПУ TO GIVE A GLANCE У РОМАНІ С. МЕЙЕР “СУТІНКИ”

У статті досліджується кратність як домінуючі категоріальні значення сталих дієслівно-субстантивних сполучень, можливість вживання мультиплікативних дієслів у ролі субстантивного компонента сталих дієслівно-субстантивних сполучень.

Ключові слова: сталі дієслівно-субстантивні сполучення, кратність, мультиплікатив, семельфактив, синтаксема.

Аспектуальна семантика дієслівно-субстантивних словосполучень (далі – СДСС) слугувала об’єктом досліджень багатьох лінгвістів (В. Храковський (1998), С. Битоківа (1984), О. Огоновська (1991), С. Сухорольська (1992), О. Федоренко (2004), А. Тронь (2008), Ж. Перверзева (1975), М. Грошева (2004), А. Вежицька (1982), А. Лайв (1973), Л. Брайтон (2005, 2008), О. Федоренко (2004), Г. Штайн (1991), Г. Тунабі (1999), К. Клерідж (2000) та ін.

Домінуючим категоріальним значенням СДСС вважаємо кратність. Кратність аналізуємо як аспектуальне значення, яке належить до внутрішніх властивостей дієслова та характеризує дієслівні лексеми за кількістю “крат” (властиве дієсловом, які виражають квантитативні процеси). Основними засобами вираження кратності є *мультиплікативні* (предикати типу *jump, nod*, які позначають хвилеподібні процеси та процеси коливання й об’єднані за кількісно-часовою ознакою внутрішнього

поділу дії на серію повторюваних ідентичних квантів) та *семельфактивні* (вказують на одиничний квант мультиплікативної дії; позначають миттєві дії) дієслова. До них відносно звуконаслідувальні дієслова, RL-дієслова та СДСС типу *to give a glance*.

Вважаємо, що аспектуальне значення моделі V_1+vN СДСС зосереджене в її іменному компоненті, тому однина девербативного іменника вказує на однократність, а множина – на багатократність.

Семантичним центром СДСС є іменний компонент. Розрізняючи у сучасній англійській мові дві великі групи сталих дієслівно-іменникових сполучень, що утворюються за такими моделями: VN (*make arrangements, make a mistake*) та V+vN (*take a swim*) [2: 3], С. Сухорольська вказує на те, що тільки ті іменники, які корелюють із дієсловами, дискретними за своєю семантикою (тобто такими, що представляють дію як ряд послідовно здійснюваних актів), утворюють СДСС моделі V+vN. Це девербативні інстантні іменники [2: 4], семантична структура яких характеризується семою кратності, що в словникових дефініціях має позначку ‘*act of V_{ing}* ’, ‘*instance of V_{ing}* ’, наприклад ‘*act of swimming*’. У семантичній структурі самого іменника *act* встановлюється семантико-диференційна ознака кратності. Порівняйте: Act: ‘*process of, instant of doing; action*’ [5: 9] → *instant* – ‘*happening at once*’ [5: 449].

Ж. Переверзева зазначає, що іменні компоненти дієслівно-іменних предикативних моделей зберігають здатність до морфологічної зміни, а це призводить до виникнення двох варіантних форм – однини та множини: *give a glance* – *give glances* [1: 66], у нашому випадку до вираження семельфактивності та мультиплікативності.

На сьогоднішній день нез’ясованими залишаються лексичні обмеження щодо утворення конструкцій даного типу. Слідом за А. Ярошук, стверджуємо, що віддієслівні іменники можуть відноситись до таких груп, зокрема: дихання, роботи голосових зв’язок: *cry, chirp, gasp, giggle, sigh, shout, bray, whistle, snort, scream, wail*; дії, пов’язані із прийняттям їжі, зокрема: *drink, swallow, gulp, snack, sip*; рух частин тіла: *crack, flick, kiss, rick, tug, turn, wink, wave, rap, slap, shove, thump, turn*; дії, пов’язані із зовнішньою/ незвуковою реакцією суб’єкта: *smirk, smile, grimace, grin*; абстрактні віддієслівні іменники, котрі позначають емоційні реакції: *hate, pride, dislike, like, hope* [3: 65].

Результати дослідження показали, що у романі С. Мейер “Сутінки” віддієслівні іменники мають означення, виражені передусім прикметниками, які характеризують дію, стан з позицій їх:

а) емоційної забарвленості: *terrible, brilliant, friendly, fierce, solemn, irritable, good-natured, delighted, dirty, gleaming, wild, lovely*, наприклад: *He flashed a brilliant smile, looking at me appreciatively; He flashed his gleaming smile, dazing her momentarily; Edward flashed a dark look at her; I threw a grateful glance my way; Charlie gave me an awkward, one-armed hug when I stumbled my way off the plane;*

б) багатократності / однократності: *usual, another, rare, habitual*, наприклад: *He took another step toward me, till he was just inches away;*

в) протяжності у часі: *quick, slow, short, sharp, long, steady, momentary*, як-от: *He gave me a long, exasperated look before he turned to the keys; I chewed slowly, and then took a long drink of Coke without looking up; He took a half step, angling himself between me and what was coming.*

г) інтенсивності: *vague, deep, tiny, light, gentle, tight, small, hefty, severe*, наприклад: *He flashed her a hard look, and then sped up; Then he flashed a wide, wicked smile; Mike gave me a huge smile when he saw that I was coming;*

д) спрямованості: *upward, backward, up and down, forward* та ін., як-от: *He took a sharp left, racing forward, blowing through several stop signs without a pause; While he spoke he flashed another glare toward Edward, who was standing against the cluttered counter, motionless as a sculpture; He threw a pointed glance in my direction, and raised our hands, still folded together; I took a step forward, toward Edward; He took a sharp left, racing forward, blowing through several stop signs without a pause.*

Цікавим видається СДСС *to give a look*, де, у результаті аналізу роману С. Мейер “Сутінки”, зафіксовано різноманітні означення, зокрема: *I gave him a dirty look as I complied; Jasper snickered and Esme gave Edward a reproving look; She gave Edward a stern look; She gave me a meaningful look, and I suppressed a sigh; He gave me a long, exasperated look before he turned to the keys; He gave me a disparaging look as he chewed; As she passed, Charlie gave me a wideeyed look; I just gave her a dark look as I chewed.*

Вважаємо, що квантитативна синтаксема ступеня, яка позначається прислівниками **much, little**, вживається у реченнях, предикати яких вказують на однократність виконання дії, як-от: *She gave me one little halfnod, then turned her face away from me;* а прислівники **a few, a dozen** акцентують на багатократності дії, наприклад: *We exchanged a few more comments on the weather, which was wet, and that was pretty much it for Conversation; A few small shudders trembled through me; He gave a dozen marbles for what was left of the book.* Квантитативна синтаксема ступеня у романі С. Мейер “Сутінки” також позначається поєднаннями з прийменником **of: a lot of, a great deal of, a good deal of, a number of**, як-от: *“Beau, I’ve already expended a great deal of personal effort at this point to keep you alive”.*

У романі однократність дії також увиразнюється ад’єктивними та прономінальними детермінаторами, а саме:

another – *I smiled encouragingly and beckoned to him with my hand, taking another step back to him; While he spoke he flashed another glare toward Edward, who was standing against the cluttered counter, motionless as a sculpture; Laurent took another long look around himself, and then hurried out the door; I swallowed and took another sip of Coke before I looked up; I took another big bite;*

brief – *He flashed his bright teeth in a brief threatening smile; James glanced in disbelief and aggravation at Laurent and exchanged another brief look with Victoria, whose eyes still flickered edgily from face to face;*

swift – *I sneaked a swift look out the window to see that Charlie was already gone; He took a swift peek, and then wrote it down;*

sudden – *I saw something that gave me a sudden, final shred of hope.*

Крім того, однократність дії окреслюється числівником **one**, наприклад: *She gave Edward a stern look, and threw one more anxious glance at the machinery; Jessica took one look, rolled her eyes, and departed; I pulled his jacket off, taking one last whiff; I had to accept that I wouldn’t see Edward again, not even one last glimpse of his face to carry with me to the mirror room; Jessica took one look, rolled her eyes, and departed.*

Індетермінативна синтаксема позначається займенниками **some, any**: (VN), як-от: “*No, Dad, I just want to get some sleep.*”

Як бачимо, предикат **семельфактивної** (однократної) дії у вище зазначених реченнях позначається дієсловом широкої семантики. Проте однократність дії у романі виражається й СДСС, у яких дієслівним компонентом є предикат вузької семантики, як-от: *James and Victoria **exchanged a surprised look** at the mention of the word “home,” but Laurent controlled his expression better; We **exchanged a few more comments** on the weather; I **risked a quick glance** over my shoulder, and they were maybe forty feet back now.*

В англійській мові існують конструкції типу *to give / take + дієслівний іменник*, утворений від мультиплікатива, які спеціально служать для вираження відповідного **семельфактива**. Порівняйте: “*Hi,*” *I **breathed, smiling hugely** та I **took a deep breath to calm myself.***

Дієслівно-субстантивні словосполучення, іменний компонент яких вживається у формі множини, позначають багатократну (мультиплікативну) дію. Це чітко простежується у прикладах. Порівняйте:

*I **took a deep breath** to calm myself, ignoring the spasm of pain it triggered та I ran my fingers through my hair a couple of times and **took some deep breaths** before I continued around the corner;*

*I **shot a panicky glance** out the window, but it was too dark to see much та Carlisle and Esme **shot warning glances** at her, but I liked it.*

Наступні приклади підтверджують твердження про те, що іменний компонент СДСС у множині вказує на багатократну ситуацію, тобто мультиплікативну дію, наприклад: *With the **glances** she was **throwing** at their adopted children, I would presume the reason was jealousy; Alice leaned against the door, her face toward Jasper but, behind her sunglasses, **shooting glances** in my direction every few seconds; She couldn't reply, but held him and **took his kisses.***

Результати дослідження показали, що субстантивні компоненти здебільшого вживаються у постпозиції стосовно дієслівних. Проте зустрічаються випадки, коли можлива їх препозиція, як-от: *I didn't miss **the look they exchanged**; The **look he gave** Edward confirmed what Edward had said about loathing; I reached the corner, but **a swift glance revealed** that it was only a blind drive to the back of another building; I had to watch **each step I took** very carefully avoiding roots below and branches above; I kept my eyes down as I went to sit by him, bewildered by the **antagonistic stare he'd given me.***

Виокремлюємо окрему групу СДСС, дієслівний компонент яких дублює семантику субстантивного, як-от: *to laugh a laugh, to scream a scream, to smile a smile тощо. Наприклад: He **smiled a tiny smile** and continued; He **laughed a soft, enchanting laugh**; He **smiled an easy smile**, exposing a flash of gleaming white teeth; She **smiled a wide, ominous smile**; Then he **smiled a surprisingly impish grin.***

Отже, дієслівно-субстантивні сполучення моделі $V_1 + vN$ аналізуємо як особливий спосіб позначення квантитативної дії, який складається із дієслова та віддієслівного іменника. Домінантним категоріальним значенням СДСС є кратність. Аспектуальне значення моделі $V_1 + vN$, вважаємо, зосереджене в її іменному компоненті, тому одина девербативного іменника вказує на **семельфактивність** (однократність), а множина – на **мультиплікативність** (багатократність) дії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Переверзева Ж. Г. Дескриптивний аналіз дієслівно-іменних предикатних моделей сучасної англійської мови / Ж. Г. Переверзева // Іноземна філологія. – Львів, 1975. – Вип. 39. – С. 62-69.
2. Сухорольська С. М. Дериваційна і семантична характеристика іменних компонентів стійких дієслівно-субстантивних сполучень / С. М. Сухорольська // Іноземна філологія. – Львів, 1992. – № 104. – С. 3-9.
3. Ярошук А. В. Средства выражения мультипликативности и семельфактивности в английском языке / А. В. Ярошук // V Всероссийский фестиваль науки. XIX Межд. конф. студентов, аспирантов и молодых ученых «Наука и образование» (г. Томск, 20-24 апреля 2015 г.) : В 5 т. Т. II: Филология. Ч. 2: Актуальные проблемы лингвистики и методики преподавания иностранных языков / ФГБОУ ВПО «Томский государственный педагогический университет». – Томск : Изд-во Том. гос. пед. ун-та, 2015. – С. 64-67.
4. Meyer S. Twilight / S. Meyer. – NY: Hachette Book Group, 2005. – 505 p.
5. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English / ed. by A. S. Hornby. – Oxford : OUP, 1980. – 1037 p.

*Деревянко О.А., к.филол. наук, доц.,
Прикарпатский национальный университет
имени Василия Стефаныка, г. Ивано-Франковск
Тронь А.А., к.филол. наук, доц.,
Прикарпатский национальный университет
имени Василия Стефаныка, г. Ивано-Франковск*

ВЫРАЖЕНИЕ СЕМЕЛЬФАКТИВНОСТИ И МУЛЬТИПЛИКАТИВНОСТИ СРЕДСТВАМИ УСТОЙЧИВЫХ ГЛАГОЛЬНО-СУБСТАНТИВНЫХ СЛОВСОЧЕТАНИЙ ТИПА TO GIVE A GLANCE В РОМАНЕ С. МЕЙЕР “СУМЕРКИ”

В статье анализируется кратность как доминантное категориальное значение устойчивых глагольно-субстантивных сочетаний, возможность употребления мультипликативных глаголов в роли субстантивного компонента устойчивых глагольно-субстантивных сочетаний на материале романа С. Мейер “Сумерки”.

Ключевые слова: устойчивые глагольно-субстантивные сочетания, кратность, мультипликатив, семельфактив, синтаксема.

*Derevianko O.A., Associate Professor, PhD,
Vasyl Stepanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk
Tron' A.A., Associate Professor, PhD,
Vasyl Stepanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk*

FIXED VERBO-NOMINAL PHRASES OF THE TYPE TO GIVE A GLANCE AS MEANS OF EXPRESSING SEMELFACTIVITY AND MULTIPLICATIVITY IN THE NOVEL “TWILIGHT” BY S. MEYER

The article highlights frequency rate as the dominant categorical meaning of fixed verbo-nominal phrases; the possibility of usage of multiplicative verbs as the nominal component of fixed verbo-nominal phrases has been investigated.

Key words: fixed verbo-nominal phrases, frequency rate, multiplicative, semelfactive, syntaxeme.

Стаття надійшла до редакції 10.04.2017 р.